

necessaria, æternæ, immutabiles, sed tamen hypotheticæ, nempe status adventitii propriæ. Istarum legum aliæ sunt *internæ*, quæ cives singulos vel universos respiciunt, aliæ *externæ* relate ad alias civitates, vel personas singulares extraneas; atque hoc eodem modo negotia civitatis, quæ iis legibus reguntur, alia interna sunt vel *immanentia*, alia externa *transeuntia*.

(1) L. XIX. de civit. Dei. C. 16. — (2) §. XV.

CAPUT II.

Imperium civile, ejusque subjectum; ex quo forma civitatis pendet.

ARGUMENTUM.

CXCVIII. Imperium, majestas, potestas civilis.

CXCIX. Forma imperii simplex vel composita, regularis vel irregularis.

CC. Incommoda ac morbi formarum.

CCI. Democratia.

CCII. Aristocratia.

CCIII. Monarchia

CCIV. Origo imperii civilis; quatenus a Deo id proveniat.

CCV. Proprietates essentialia imperii civilis;

CCVI. Accidentales.

§. CXCVIII.

IMPERIUM CIVILE est jus perfectum actiones subditorum ad finem civitatis dirigendi; a qua notione non multum discedit notio potestatis civilis; uti enim potestas socialis in genere complexio est omnium jurium socialium (1); ita potestas civilis est complexio jurium ad societatem civilem pertinentium, sive jus perfectum gubernandi civitatem, aut summa in civitate potestas, quæ *majestatis* nomine solet exprimi (2), et jura majestatica complectitur; Porro cujusvis potestatis tres veluti partes sunt (3); inspectoria, legislativa et executoria; igitur hæ quoque partes sunt potestatis civilis, et partes majestatis, sive jura majestatica.

(a) Securitas præstari et conservari *sine potestate inspectoria* minime potest: nam circumspectanda sunt pericula interna et ex-

terna, quæ vitæ civium, libertati, bonis, existimationi, morum honestati imminet: providendum necessitati, atque indigentia, ac consulendum etiam commoditati est, quæ contra inopiam, ac miseriam perficiere quodam gradu tutos præstat cives. Hæc inspectio maxime ad politiam pertinet, cujus articulos infra recensebo.

(b) *Jus exequendi*, sive in actum deducendi ea, quæ fini civitatis consentanea sunt, pariter majestaticum est; quo spectat jus armorum, potestas judiciaria, sive jus civium controversias cognoscendi ac decidendi, jurisdictio criminalis, ac potestas coercitiva: jus circa bona civitatis, tributa et ærarium publicum: jus circa officia, munera, ac dignitates, sive jus constituendi consiliarios, ac collegia eorum, qui negotiis publicis occupantur etc. Hæc quidem ab imperante determinantur, vel executioni dantur;

(c) Alia enim est *potestas legislativa*, qua subditis præscribitur, quid relate ad finem civitatis agere, quid omittere debeant; quo etiam spectat potestas dispensandi, concedendi privilegia, exemptiones etc., atque hæc sunt jura majestatica immanentia.

(d) Sunt alia *externa seu transeuntia*, relate ad alias civitates sive gentes extraneas, ceu jus indicendi bella, ineundi fœdera, conficiendi pacem.

(e) Istiusmodi jura majestatica passim *regalia* nuncupantur, alia *majora*, quæ ex ipsa notione et fine civilis imperii profluunt: alia *minora*, quæ ex consensu populi expresso vel tacito, aliisve istiusmodi acquirendi modis proveniunt. Illud certum est, ad regalia proprie dicta non pertinere ea, quæ imperanti in alieno territorio acquisita sunt jura ex pacto, præscriptione, quæque *servitutes juris publici* vocantur.

(1) §. CLXVIII.

(2) Ideæ vulgares *majestatis* nomine amplum quidpiam, splendidum, ac magnificentum repræsentant. Eadem Cicero dicta est dignitas et amplitudo populi Romani: antiquis rerum politicarum scriptoribus visa est ea vis exprimi, qua imperans, si est persona singularis, in animis hominum eximiam admirationem ac reverentiam excitat. Sed hæc mutabilia sunt, neque rem ipsam majestatis expriment.

(3) Cit. §. CLXVIII.

§. CXCIX. Civile imperium existit penes unam personam physicam vel moralem, eaque *subjectum* ejusdem est. Determinatio hujus subjecti est *forma* civitatis, eaque *simplex*, si unicum est subjectum, in quo inest civile imperium, nempe una persona physica, quando forma est *monarchica*, vel una *moralis*, si inest in paucis optimatibus, vel in toto populo; ac tum forma est *aristocratica*, vel *democratica*. Triplicis igitur gene-

ris subjectum est unus, pauci, omnes; ac forma est *simplex*, *regularis*, aut *pura*, si uni tantum ex his subjectis inhæret plenitudo potestatis civilis: *composita*, *irregularis*, *mixta*, si inest in pluribus subjectis. Nempe majestas partibus constat, quarum una huic, altera alteri subjecto inesse potest; uti si jus indicendi, ac gerendi bellum penes unam personam physicam, jus vero determinandi commercia, tributa etc., penes optimates quosdam, aut universum populum esset. Ad vi-tandam notionum confusionem nota:

(a) Quia majestas plura ac diversa continet jura, tanquam partes, quas potentiales vocant, idcirco *imperium plenum* dicitur, quod nulla sui parte est diminutum, uti in forma simplici: *minus plenum*, si caret aliqua parte, ceu in *mixta*. Fieri tamen potest, ut unum, vel aliqua, vel omnia jura majestatica in uno ex tribus subjectis insint, ea tamen sine certo modo per pacta adjecto e. g. sine consensu statuum exerceri non possint; ac tum habetur plenum imperium, sed *limitatum*; huic opponitur imperium *absolutum*, cujus exercitium nullo adventitio limite restrictum, ex solo fine et natura status civilis determinatur. Ratione partium igitur seu jurium majestatis imperium vocatur plenum aut minus plenum; ratione exercitii absolutum vel limitatum, ac fieri potest *primo*, ut sit plenum et absolutum; *secundo* plenum ac limitatum; *tertio* minus plenum, at absolutum, quoad partes, quas continet; *quarto* partim absolutum, partim limitatum, partim minus plenum; uti si princeps jure pacis ac belli solus utitur sine adjecta conditione: at leges non aliter, nisi prævio populi aut senatus consensu ferre possit: tributa vero indicere, a solo senatus vel populi decreto pendeat.

(b) Possibilitatem limitis pactitii impugnant eo ex capite, quod is, qui summum imperium tenet, nec possit, nec velit carere mediis ac juribus necessariis ad finem civitatis obtinendum; ergo dum imperium acceptat, jura imperii non obstante pactorum limite pro re nata libere exercet. R. De ipsa necessitate agendi quidquam, seu imperium exercendi primo judicandum est, idque judicium spectat ad eos, in quorum consensu limes pactitius situs est; utrumne civium et civitatis intersit consentire, nec ne, aut de jure per expressum pactum quæsito aliquid relaxare, ipsi judicabunt. Igitur, qui limitatum imperium accepit, absoluto uti non potest, neque prætextu necessitatis ad remedia expresso pacto denegata recurrere. Certe imperans civilis non plus juris acquirit, quam ei per pactum subjectionis a populo tributum est. Si ergo jus imperii absolute tributum non est, sed sub modo, aut forma substantiali, quæ actui

præscripta est per leges fundamentales; sequitur, ut absolutum imperium exerceri non possit. Incommoda limitis, quæ certis temporibus enascuntur, judicio limitantium per alia compensantur commoda, quæ idem limes aliis temporibus adfert, vel per incommoda, a quibus cives tutos præstat. Actum contra limitem pactitium, et leges fundamentales gestum simpliciter invalidum censet Martinius (1). Grotius ita disserit: non desinit, summum esse imperium, etiam si is, qui imperaturus est, promittat aliqua subditis aut Deo, etiam talia, quæ ad imperii rationem pertineant. Fatendum tamen, id ubi fit, arctius quodammodo reddi imperium, sive obligatio duntaxat cadat in exercitium actus, sive etiam directe in ipsam facultatem. Priore specie actus contra promissum factus erit injustus; quia vera promissio jus dat ei, cui promittitur; altera autem specie erit etiam nullus defectu facultatis (2). Spectanda nempe est formula pactitii limitis, ac legis fundamentalis, anne id, in quo limes consistit, rationem formæ substantialis pro actu gerendo habeat: dein etiam consensus tacitus vel præsumtus, aut ratihabitio eorum, quorum jus neglectu limitis lædi videtur, exploranda; denique adsciscenda sunt pro decisione etiam generalia principia de valore et nullitate actus (3). Status imperii Romano-Germanici per Art. XVI. §. 11. et Art. XXX. §. 6. capitulationis cæsareæ in eam adducuntur opinionem, ut contra promissa jurata ejusdem capitulationis ne quidem *sub prætextu salutis vel necessitatis publicæ* quidquam valide agi posse, sibi persuadeant (4).

(c) Imperii forma mixta non ex limitatione jurium majestaticorum, sed ex eorundem, tanquam partium potentialium, divisione provenit; quo casu cum plura subjecta sint, quorum quodvis certam imperii partem vel communem vel propriam tenet, censendum est, majestatem, seu imperium plenum et absolutum non esse, nisi conjunctim in iis subjectis omnibus; eritque monarchia vel aristocratia vel democratia mixta, prout in mixtura seu divisione jurium partem potioem, magisque eminentem vel unus tenet, vel optimates, vel populus: si neutra forma prævalet, censetur monarchia et aristocratia æqualis, vel monarchia, aristocratia, democratia æqualis; nam perinde tres, uti duæ formæ misceri possunt (5). Putant nonnulli, repugnare istiusmodi formarum mixturam; quia altera forma alteram excludit; at enim mixta forma non ex integris formis pluribus coalescit, sed ex binis vel tribus quidquam participat. Majestas una est in quavis civitate, non quod uni subjecto tota inhæreat, sed quod in una civitate non sit, nisi unica, etsi conjunctim resideat in subjectis pluribus. Neque pars inhærens uni subjecto attrahit necessario partem inhærentem alteri, uti id nec in divisione partium dominii vel consecratorum ejusdem fit; si executio juris majestatici in forma mixta minus expedita fiat, et obstacula inveniatur, cogitandum, quod Grotius animadvertit: *in civilibus nihil est, quod omni ex parte incommotis careat; et jus non ex*

eo, quod optimum huic aut illi videtur, sed ex voluntate ejus, unde jus oritur, metiendum est (6). Illud certe rem expendenti luce meridiana clarius videbitur, si principium illud: *jus ad finem dat jus ad media*, eo effrenato sensu, quo hodie multi auctores utuntur, admittendum sit, non modo omnes formas mixtas, sed etiam quosvis limites imperii, omnemque promissorum fidem ab imperantibus datam subditis, funditus everti posse.

(d) Ad hunc complendum locum pertinet notio de *unione civitatum*, quæ fit, cum communi imperanti plures civitates subjiciuntur; estque *incorporativa*, si altera civitas tanquam pars et accessorium cum altera tanquam principali ac toto coalescit: *non incorporativa*, si sua quævis jura ac formam retinet; quo fit, ut plures sint civitates, at unus imperans.

(e) Si plures civitates absque communi imperio consociantur eo fine, ut securitati suæ contra communia pericula unitis viribus consulant, et negotia communia per legatos in senatu conjunctos administrent, nascitur *systema civitatum*, seu *corpus rerumpublicarum fæderatarum*; quæ est societas composita maxima, civitas tamen non est; eoquod commune imperium deficiat. Quævis civitas sua jura, suamque formam retinet, sed in suo periculo communibus aliarum viribus defendenda est, sic tamen, ut communi totius societatis saluti salus singularum postponenda sit. Id systema ex pacto oritur, eritque *æquale*, si vi pacti singulæ civitates æqualibus juribus et prærogativis gaudent; secus *inæquale*. Systema civitatum analogiam habet cum statu anarchico familiarum segregum (7).

(f) Notio civitatis regularis et irregularis satis fixa non est. Vocant irregularem civitatem ex defectu *finis*, aut *formæ*, quando imperans a fine civitatis, qui in salute ac securitate publica consistit, vel a forma per leges fundamentales stabilita paulatim desciscit, vel desciscere cogitur ob alterius præpotentiam; sed non est *vitiosa* civitas cum *irregulari* confundenda; hæc enim irregularis ad formam mixtam videtur pertinere. Irregulares ex defectu nexus censentur civitates subjectæ uni imperanti, quando unio non est incorporativa; sed tum quidem non una, sed plures habentur civitates, quarum singulæ regulares esse possunt. Systema civitatum omnino civitas non est, adeoque nec irregularis civitas stricte appellari potest, nisi forte, quod sæpe principem habeat, seu ducem, cui auctoritas attributa est convocandi civitates vel earum legatos, præsidendi in communi collegio, componendi dissidia, exequendi communia placita, ut, etiamsi singulæ civitates liberæ maneant et independentes, tamen ob unum principem et communionem negotiorum publicorum unam rempublicam efformare videantur.

(1) *Posit. de jure civitatis*. §. CCCCI.

(2) *De J. B. ac P. l. I. C. III.* §. 16. — (3) *Supra* §. LIX.

(4) L. B. de Kreittmayr *Jur. publico german.* §. 48. « Ceterum etiam demo-

cratia concipi potest limitata, inquit Martinius *loc. cit.* §. CCCXCV, si quorundam jurium usus ad civis unius aut plurium consensum restringatur, vel sit cautum, ut vota non sint virilia, sed aut curiata, aut centuriata, nec majora concludant, verum unanimia, aut duo trientes. »

(5) Si tres formæ simplices, aristocratica, democratica, monarchica exprimentur literis initialibus *a, d, m*, et mixturæ ponantur inæquales, secundum leges permutationum in algebra, prodeunt diversæ mixturæ inæquales sex, *adm, amd, dam, dma, mad, mda*; his addenda est una *æqualis adm*; suntque universe septem; si binæ tantum permutantur, nempe *ad*, et *am*, et *dm*; ex singulis binariis habentur inæquales duæ, *ad et da*; *am et ma*; denique *dm et md*; si addatur ubique una forma æqualis, *ad, am, dm*; ex binis emergunt permutationes 9.: has adde prioribus; eruntque formæ mixtæ numero sexdecim, quas Martinius enumerat in positionibus *de Jure civ.* §. CCC. addita monitione, illam præmitti denominationem, ad quam ejusmodi forma magis accedit, quæque prævalere videtur.

(6) *De J. B. ac P. l. I. C. III.* §. XVII. *Conf. Franc. Schmier Jurispr. pub. univ. l. I. C. IV. Sect. II.* §. II. et *Martin. Posit. de Jure civ.* §. CCCII. et seq. *Schrodt in syst. jur. publ. univ. P. I. C. III.* §. XXIV. et seq.

(7) *Supra*. §. CXIII. (b)

§. CC. De simplicibus imperii formis, earumque tum incommodis, tum alterius præ altera prærogativis non pauca disputari solent. Illud certum, quamlibet per se consentaneam esse naturali juri, et a subditis conservandam, certe ferendam; *non est enim potestas, nisi a Deo; quæ autem sunt, a Deo ordinatæ sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit* (1). Nec dubium est, quin ingenium populi, mores longævivi, ipsum clima locique situs ac natura aliam atque aliam publicæ rei ordinationem poscat, aut facilius admittat. Duo autem in comparandis formis necesse est segregare, incommoda singularum, ac morbos, seu vitia;

(a) Incommoda civitatum, vel potius certæ earum formæ censentur, quæ eidem, spectata hominum et ipsius formæ natura, per se inhærent.

(b) Morbi ac vitia, quæ imperantium aut subditorum culpa vel dolo civitatem reipsa afficiunt, et affligunt. Uti enim singuli homines seu personæ physicæ, sic et morales, id est, integræ societates, civitates, respublicæ deliquis et ægrotationi subjacent. Horum autem morborum genus est duplex: alii enim malitiæ hominum, seu imperantium seu parentium, unice adscribi possunt: aliorum prima origo ex prava ipsius status civilis dispositione repetenda est, uti cum leges parum accommodatæ sunt temporibus ac genio populi: si turbis ac internis motibus ansam dant: si odium vicinorum concitant: si luxum, otium, morum licentiam fovent.

(1) *Rom. XIII. v. 1, 2.*

§. CCI. In statu democratico sive regimine populari summa potestas penes omnes cives collectim vel totam communitatem residet; ita ut singuli seorsim, etsi majestatis particulam habere videantur, tamen majestatem non habeant, imo etiam læsæ majestatis rei fieri possint. Ad negotia publica tractanda maxime in hoc statu necessaria sunt comitia vel conventus, quorum proin modus, locus, tempus designandum est. Unde quibusdam civibus in perpetuum, vel ad tempus conceditur jus convocandi comitia, ac quæstiones proponendi, quæ ad negotia expedienda et usum jurium majestaticorum pertinent. Qui citra jus cum populo quidquam ageret, status jura violaret. Similiter constituuntur officiales, qui negotia quotidiana expediant, et conclusa comitiorum mandent executioni; quod iidem non suo, sed populi nomine, adeoque salva democratia præstant.

(a) Commoda hujus status sunt naturalis æqualitatis atque ex parte etiam libertatis conservatio, tum securitas ab oneribus ac legibus nimis duris ac gravibus.

(b) Incommoda recensentur non pauca: ut quod semper tarda sint consilia: facile et cito propalanda, ac prodenda hostibus: sæpe temeraria. Si qui demagogi vel tribuni plebis præsto sint, frequentiores sunt dissensiones: virtus excellens invidiæ et calamitati subjacet; quod *ostracismus* Atheniensium palam facit, sive jus indicendi exilium temporarium illis, quorum auctoritas et potentia æqualitati civium et statui populari periculosa videtur.

(c) Morbi democratia sunt, si cives internis motibus distracti in commune non consulunt: si homines inepti ac turbulenti opiniones suas feroci pertinacia tueri satagunt, si leges desultoria levitate figuntur, ac refiguntur: si, qui in administratorem negotiorum electus est, popularem libertatem paulatim absorbet, aut qui opibus prævalent, summam rei publicæ paulatim attrahunt, aut ipse populus excussis legibus, judiciis, comitiis in *ochlocratiam* seu turbulentiam popularem prolabitur.

§. CCH. In aristocratia potestas civilis penes minorem civium partem est, nempe penes collegium senatorum, procerum, optimatum, seu primorum; qui seorsum subditorum nomine veniunt: conjunctim, tanquam una persona moralis, majestatis subjectum sunt.

Numerus ipsorum et qualitas ex lege fundamentali vel arbitrio senatus pendet, uti et modus constituendi, an certum ad tempus, ad dies vitæ, ex certis familiis, urbe præcipua, an tota provincia. Unde aliam aristocratiam *urbicam*, aliam *provincialem* dicunt. Nec repugnat huic statui, ut uni civium conferatur prærogativa honoris, qua sit primus inter pares, et negotia expediat, etsi summa potestate non polleat reipsa.

(a) Commoda aristocratia censentur æqualitas civilis, ac libertas major; unde et hanc et priorem formam communi *reipublicæ* nomine salutant; quia senatores populum, et senatus populi comitia repræsentat: fulget etiam aristocratia consiliorum maturitate ac libertate; *salus autem, ubi multa consilia* (1). Molliore etiam imperio et civium opulentia gaudet.

(b) Incommoda censentur periculum factionum, consiliorum tarditas, magnitudo sumtuum ad alendos plures veluti regulos, plebis, licet virtute et meritis ornatæ, exclusio ab omni honore.

(c) Morbo afficitur hic status ex ambitione, dissensione, odiis optimatum inter se; si mutuis machinationibus se mutuo et consilia insectentur: si cives habeantur instar mancipiorum: si regimen sibi attribuant pauciores, quam lex fundamentalis præscribat, ut aristocratia in oligarchiam degeneret: si dux et præses consilii exclusis paulatim suffragiis senatorum majestatem affectet, aut populus auctoritatem senatus evertere, et publica negotia ad generalia concilia revocare studeat.

(1) *Prov. XI. v. 14.*

§. CCIII. Status monarchicus est, in quo potestatem summam tenet una persona singularis; quæ universitatem repræsentat; quia tantum potest sola, quantum universi in ipsa origine civitatis; aliter populum repræsentant ordines vel status regni, nempe ut subditum, a capite distinctum et in classes distributum; proinde non repræsentant totum corpus morale politicum, quod utique non est sine capite, nec sine summo imperio. Summi imperantes non censentur, qui absque summa potestate nudis titulis gaudent, qui regnum abdicarunt, aut re ipsa deseruerunt: qui regnum ad tempus obtinerant, aut sub conditione, idque tempus præterlap-

sum, aut conditio defecisse ponitur: qui precario utuntur regno, quod momento quovis revocari a populo potest. A precario differt temporarium regnum, quod *Æsymneticum* vocant, ad certos annos vel menses adstrictum; uti apud dictatores Romanos olim contingebat. Sicut qui precario utitur imperio, re ipsa nudus populi mandatarius censetur; sic *tutor* regis non tam majestatem habet, quam alieni juris sibi commissi exercitio fungitur. Et quia rex non quavis actione sua universitatem repræsentat, vel publicum regimen exercet, idcirco alias vocant *actiones regias*, alias *actiones regis*.

(a) Multa recensent commoda monarchiæ, eamque præ ceteris formis ab antiquitate, dignitate, ordine et potentia commendari ajunt. Certe præstat hæc forma in eo, quod remedia ad securitatem externam necessaria citius in promptu habeat: quod consilia teneat occultiora: ac celerius executioni det: quod denique virtuti ac meritis faciliorem ad honores viam pandat.

(b) Incommoda in majore libertatis jactura sita sunt: tum in mutabilitate legum, rerumque civilium, quæ ex caduca imperantium vita, variaque eorum indole, et mutabili voluntate provenit.

(c) Morbi ex corrupta imperantis, vel subditorum conditione proficiscuntur. Monarcha juribus majestaticis, quæ *regalia* vocantur, ad externam subditorum felicitatem utitur; qui omisso hoc fine non modo in personas exercet imperium, sed dominium quoque in res et operas subditorum affectat, *despota* audit (1). Tyranni ac tyrannidis definitio valde salebrosa est. Perill. de Martini in hunc modum statuit: regimen imperantis, qui totius evertendæ civitatis propositum manifestat, est *tyrannis*, et qui exercet reipsa tyrannidem, *tyrannus exercitio* dicitur. Unde apparet, illum nondum esse tyrannum, qui vel imperio utitur illimitato, vel privatim cives lædit: vel demum qui civitati integræ ex culpa, ignorantia, ingeniive defectu absque hostili animo infligit mala (2).

(d) Subditorum vitio morbum contrahit status monarchicus, quando ii invito imperante negotiis publicis se miscent, si vires regias concutiunt: jura quædam eidem extorquent: obsequii vincula disrumpunt. Exitialia monarchiæ et juribus majestaticis imperantium principia passim jactitant ii, qui pontificiam in ecclesia auctoritatem infringere, ac concilia supra Papam attollere adlaborant. Istiusmodi principia sunt: *omnibus perfectis communitatibus, et civili societati prius, immediatius, et essentialius competit, ut se ipsam gubernet, quam alicui homini singulari, ut totam societatem et*

communitatem regat: quamvis populi consensu jus omne et potestas translata sit in regem; tamen respublica semper habitu retinet potestatem; hinc aliam esse majestatem personalem, quæ imperanti inhæreat, aliam realem, quæ penes populum maneat (3).

(1) « In regimine despotico, inquit L. B. de Kreittmayr *de jure publ. univ.* §. 4. pro compendio juris publici, servire possunt ea, quæ a Samuele de jure regis prædicta sunt populo Hebræorum: I. Reg. VIII. *Hoc erit jus regis... agros vestros, et vineas, et oliveta optima tollet, et dabit servis suis etc.* Qui hoc facit, monarcha in foro interno a peccato immunis non est; sed jus eatenus habere declaratur in foro externo; quatenus subditis facultas resistendi denegatur. » Ita hoc jus regis interpretatur. L. B. de Martini in *posit. de Jure civit.* §. 382.

(2) *Ibid.* §. 383.

(3) Hæc fusius recensent et confutant ii, qui systema Edmundi Richerii ex professo exponunt ac refellunt.

§. CCIV. De origine majestatis, seu imperii civilis, utrum a Deo sit deducenda, an a populi conventionione, disputant hodierni doctores majore, certe magis affectata contentione, quam fructu, aut fortassis etiam veritatis studio. *Non est potestas, nisi a Deo*, inquit doctor gentium (1); neque id de summis tantum imperantibus, sed etiam subordinatis eorum ministris, ac præsidibus provinciarum intelligendum est, in quos ea, qua gaudent, imperii particula seu participatio certe non proxime et immediate a Deo derivatur. *Non haberes potestatem adversum me ullam*, inquebat Jesus ad Pilatum, subordinatum provinciæ præsidem, *nisi tibi datum esset desuper* (2). Quapropter distingui necesse est, utrumne potestas proxime a Deo sit, an mediate; dein utrum a Deo sit, ut *libero collatore*, qualis est potestas sacra, cujus nulla reperitur in rerum natura sufficiens ratio, aut qualis erat in quibusdam principibus V. T., quos immediate constituit, aut inungi in reges Deus jusserat; an ut *auctore naturæ*; posita enim natura ponuntur certa jura, aut posito adventitio naturæ statu, certa potestatis aut imperii genera, quæ considerantur instar alicujus proprietatis, quæ naturam, ejusque statum consequitur tanquam attributum, quod per essentiam rei determinatur; ac tum quidem, si quis quærat, utrum proxime a Deo sit illud